

тієї чи іншої роботи, чітке визначення зв'язку цих робіт із майбутньою практичною діяльністю, адже студенти за своєю лише те, чому бажають навчитися. Особливості СРС у вищій школі такі: свідомою готовністю до самостійної пізнавальної діяльності (опанування процесу формування наукових знань і методів науки, професійних знань); уміння аналізувати, прогнозувати і приймати оптимальні рішення за певних умов.

Основою СРС на кафедрі ортопедичної стоматології з імплантологією є методичні вказівки, де чітко визначається коло знань, умінь і навичок, які мусить опанувати студент. Особлива увага звертається на формування клінічного мислення, опанування практичних навичок в обстеженні хворого, навичок установлення діагнозу і вибору плану раціонального ортопедичного лікування.

Підготовку методичної літератури викладач проводить з урахуванням усіх послідовних етапів діяльності студента в процесі його самостійної роботи. На кафедрі розроблені методичні рекомендації, за допомогою яких контроль вивчення матеріалу на етапах самостійної роботи здійснюється шляхом відповіді на питання, розв'язання тестових ситуаційних завдань, що сприяє розвитку клінічного мислення. Наявність прикладів розв'язування типових задач і тестових завдань поряд із задачами і тестами без відповідей значно розширює можливості СРС. Особливо це корисно тим студентам, які відчувають певні труднощі в навчальному процесі. Докладний план вивчення дисципліни, який наводиться в наших методичних розробках, дозволяє керувати СРС з урахуванням індивідуальних особливостей і рівня підготовки студентів.

Особливе місце в організації СРС на кафедрі ортопедичної стоматології з імплантологією займає використання комп'ютерних тренувальних програм, які забезпечують формування навичок самонавчання і полегшують підготовку до складання студентами ліцензованого іспиту «Крок – 2. Стоматологія».

Як СРС під керівництвом викладача можна розглядати також академічну історію хвороби, яку студент пише поза розкладом занять. Мета її написання – поглиблення, узагальнення і закріплення знань студентів із навчальної дисципліни, а також формування цілісного сприйняття навчального матеріалу, застосування наукових основ у самостійному вирішенні конкретних фахових завдань. Цей вид роботи професійний інтерес і компетентність, спонукає до пізнавальної діяльності, формує гнучкість мислення, уміння самостійно працювати. Активність студентів досягається за допомогою самостійного прийому пацієнта під контролем викладача, який за результатами перевірки обсягу роботи і співбесіди зі студентом корегує і спрямовує його подальшу діяльність.

Академічна історія хвороби як вид самостійної роботи є важливим фактором підготовки молодого фахівця. Студент опановує навички і збагачує свій досвід самостійністю суджень, умінням сконцентруватися, постійно збагачувати власний багаж знань, цілеспрямовано працювати.

Як показав досвід, впровадження кредитно-модульної системи навчання підвищило активність студентів. Ця система стимулює студентів до систематичної роботи протягом усього періоду навчання. Поточний, проміжний і підсумковий контроль протягом вивчення дисципліни позитивно впливають на вчасну корекцію СРС і, відповідно, на об'єктивність оцінювання.

Постійний характер контролю і різноманітні його форми спонукають студентів до систематичної роботи з вивчення дисципліни, сприяють розвитку навичок організації власної роботи.

Список використаної літератури

1. Напрямки вдосконалення самостійної роботи студентів за кредитно-модульної системи навчання / [В. М. Бобирьов, Т. А. Петрова, Г. Ю. Островська, Ю. О. Капустник] // Інноваційні освітні технології у підготовці медичних кадрів : матеріали навчально-методичної конференції / М-во охорони здоров'я України, ВДНЗУ «УМСА». – Полтава : ВДНЗУ «УМСА», 2010. – Ч. 1. – С. 15-17.
2. Рубаненко В. В. Роль самостійної роботи студента в підготовці висококваліфікованих лікарів-стоматологів на кафедрі ортопедичної стоматології / В. В. Рубаненко, В. М. Дворник, Г. М. Кузь // Актуальні питання підготовки медичних кадрів : матеріали навчально-методичної конференції / М-во охорони здоров'я України, ВДНЗУ «УМСА». – Полтава : ВДНЗУ «УМСА», 2007. – С. 139-140.
3. Власова О. В. Особливості організації самостійної роботи студентів над елективним курсом «Побічна дія ліків» // Актуальні питання підготовки медичних кадрів / О. В. Власова // М-во охорони здоров'я України, ВДНЗУ «УМСА». – Полтава : ВДНЗУ «УМСА», 2007. – С. 27-29.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Фастовець М.М., Калюжка О.О.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Розглядаються специфіка і проблеми організації самостійної роботи студентів із застосуванням засобів інформаційних технологій з урахуванням сучасних вимог та умов суспільства як цілісної системи освітнього середовища.

Ключові слова: самостійність, самостійна робота, інформаційні технології навчання.

Сучасний етап розвитку вищої професійної медичної освіти пов'язаний із переходом до практичної реалізації нової освітньої парадигми, яка спрямована на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів в умовах залучення до процесу пізнання інформаційних і телекомунікаційних комп'ютерних технологій, які формують навички самоорганізації та самоосвіти [2].

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних завдань. Життям доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці та дії, будуть насправді міцними. У процесі викладання навчального матеріалу засвоюється 15% інформації, яка сприймається на слух, 65% – слух і зір. Якщо навчальний матеріал

опрацьовується власноручно, самостійно (індивідуально) від постановки завдання до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90% інформації. Саме тому вища школа поступово, але неухильно переходить до формування в студентів навичок самостійної творчої роботи.

СРС, підходи до якої потребують докорінних змін, на сучасному етапі має стати основою вищої освіти, важливою частиною процесу підготовки майбутніх лікарів [1; 2].

Мета СРС двоєдина: формування самостійності як риси особистості та засвоєння знань, умінь і навичок. Актуальність проблеми опанування студентами методів самостійної роботи зумовлена тим, що в період навчання в медичних освітніх закладах закладаються основи професіоналізму, формуються вміння самостійної професійної діяльності.

Формування висококваліфікованого спеціаліста в сучасних умовах неможливе без залучення студентів до самостійної роботи, яка характеризується як цілеспрямована сукупність суб'єктних дій студента під керівництвом викладача на основі використання засобів супроводу навчального процесу.

СРС у медичних освітніх закладах передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, його закріплення, застосування на практиці, повторення матеріалу. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку і характеру завдань у даному виді самостійної роботи і результатів її виконання. Таке розуміння сутності самостійної роботи дозволяє враховувати зовнішню і внутрішню сторони цього поняття. З одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації й управління самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, з іншого боку, – це специфічна форма навчально-наукового пізнання [4].

У сучасних умовах інформатизації суспільства і педагогічної системи проблема самостійності виходить на якісно новий рівень. Інформаційні технології – це система сукупності методів засвоєння знань і способів діяльності на основі взаємодії викладача, студента та засобів інформаційно-комунікативних технологій, спрямованих на досягнення результату навчального процесу. Визначені дидактичні можливості інформаційних технологій в організації СРС:

- забезпечення гнучкості навчального процесу за допомогою варіативності, зміни змісту і методів навчання, форм організації навчальних занять, поєднання різних методик навчання для студентів різних рівнів підготовки;
- варіювання складності завдань, обсягу завдань і темпу їх виконання;
- активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів за рахунок ігрового навчання, моделювання якісно нового типу візуалізації навчального матеріалу, як реальних, так і віртуальних об'єктів, процесів та явищ;
- посилення мотивації та пізнавального інтересу студентів у навчанні за рахунок новизни методів навчання, можливості індивідуалізації навчання, реалізації технічних можливостей комп'ютера, забезпечення позитивного емоційного фону навчання;
- організація гнучкого управління навчальним процесом на основі здійснення педагогічної корекції і безперервного зворотного зв'язку, якісні зміни контролю навчальної діяльності – це здійснення контролю з діагностикою, зворотним зв'язком і оцінюванням етапів, надання контролю характеристик систематичності й об'єктивності [3].

Диференційований підхід до застосування інформаційно-комунікативних технологій у навчанні дозволяє розширити доступність навчання, відбувається зміна якості навчання, засвоєння нових технологій, використання додаткових ресурсів навчання, посилюється роль СРС у навчальному процесі. Об'єктивна необхідність у системному підході до організації самостійної роботи студентів характеризує активне використання інформаційних технологій як ефективних методів, що забезпечують системність і структурно-функціональну зв'язність навчального матеріалу.

Головну роль у організації СРС мають ті інформаційні технології, які відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації, дають можливості для творчості, формування і закріплення навичок, дозволяють реалізувати нові форми й методи навчання [1; 3].

Інформаційні технології в освіті – це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоздатних фахівців. Вони дозволяють істотно розширити творчий потенціал студентів, виходячи за рамки традиційної моделі навчання. Уміння вчитися самостійно формується із застосуванням електронних навчальних матеріалів, освітніх баз даних, комп'ютерних навчальних програм, систем тестування. Навчити студентів користуватися можливостями самостійної роботи з урахуванням інформаційних технологій – це складний і тривалий процес. У дидактиці зазначено, що розвиток самостійності відбувається безперервно, від початкового до вищого рівнів самостійності – творчого рівня самостійності.

СРС над вивченням дисциплін у медичних освітніх закладах із використанням інформаційних технологій можна організувати як систему:

- роботи з електронними виданнями в бібліотеці, підготовки до практичних занять;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання інформаційних технологій;
- поточного контролю знань за допомогою електронного тестування;
- використання освітніх сайтів та автоматизованих навчальних програмних засобів [4].

Помітне місце в СРС займає використання Інтернет-технологій для ефективного пошуку інформації. Доступність великої кількості електронних статей, книг, довідкової літератури, електронних навчально-методичних розробок, які викладено на сайтах університетів, безумовно розширюють творчий потенціал студентів за умов, якщо вони вміють творчо працювати зі здобутою інформацією.

Важливо для професійної медичної освіти навчити студента опанувати нову професійну термінологію, оперувати спеціальною термінологією, аргументовано висловлювати власну думку, аналізувати факти, опонувати і вміти вести дискусію. У зв'язку з цим значення набуває самостійна робота з додатковими джерелами (глосаріями, енциклопедіями, словниками, базами даних), що забезпечує можливість зіставлення матеріалу, його узагальнення, порівняння, аналізу, класифікації.

Електронний навчальний матеріал має подібно до педагога наставляти і контролювати СРС, підказувати шля-

хи просування у вивченні матеріалу. Реалізувати це можна за допомогою представлення матеріалу у вигляді порцій у різноманітній послідовності на основі інструкцій і пояснень, довідкової системи, що супроводжують матеріал та дають можливість студенту не обмежуватися логікою електронної програми, а на власний розсуд використовувати різноманітні частини матеріалу в пошуках потрібного, тим самим відбувається побудова індивідуального маршруту самостійного пізнання і самоконтролю [2; 4].

Таким чином, використання інформаційних технологій у організації самостійної роботи студентів не тільки дозволяє інтенсифікувати їхню роботу, а й закладає основи їхньої подальшої постійної самоосвіти, отже, педагогічне інформаційно-освітнє середовище, яке створюється за допомогою інтеграції сукупності програмно-апаратних і традиційних форм навчання, і визначає самостійну роботу студента як незалежнішу та творчу.

Список використаної літератури

1. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І. Бондар. – К. : Вересень, 2006. – 129 с.
2. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Л. М. Журавська // Освіта та управління. – 2009. – Т. 3, № 2. – С. 15–19.
3. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: учебн. пособ. / В. А. Козаков. – К. : Вища школа. – 2010. – 86 с.
4. Ландэ Д. В. Поиск знаний в интернет. Профессиональная работа / Д. В. Ландэ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2011. – 72 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Фесенко М.Є., Зюзіна Л.С., Козакевич В.К., Жук Л.А., Артёмова Н.С.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлені питання організації самостійної роботи студентів. Обґрунтовані доцільність мотивації як одного з провідних напрямів підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: самостійна робота, інноваційні методи.

У вищій медичній освіті самостійна робота студентів (СРС) завжди була одним із найважливіших компонентів навчального процесу. СРС передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної діяльності, на молодших курсах дозволяє розширити і закріпити отримані базові знання та вміння студента, на старших сприяє розвитку пошукового потенціалу майбутнього фахівця.

У першу чергу необхідно достатньо чітко визначити, що ж таке СРС. У нашому дослідженні СРС - це будь-яка діяльність, пов'язана з «вихованням мислення» майбутнього фахівця, інакше кажучи, будь-який вид занять, який створює умови для зародження самостійного мислення і пізнавальної активності, пов'язаний із самостійною роботою [1; 2]. У широкому сенсі під самостійною роботою слід розуміти сукупність усієї самостійної діяльності студентів як у навчальній аудиторії, так і поза нею, в контакті з викладачем та без його присутності.

СРС реалізується:

- безпосередньо під час аудиторних занять – на лекціях, практичних і семінарських заняттях, при написанні студентами навчальної історії хвороби;
- у контакті з викладачем поза рамками розкладу – на консультаціях із навчальних питань, у ході творчих дискусій на заняттях студентського наукового товариства, при ліквідації заборгованості, при виконанні індивідуального завдання і т.п.;
- у бібліотеці, вдома, в гуртожитку, на кафедрі – при виконанні студентом навчальних і творчих завдань.

Межі між цими видами роботи доволі розпливчасті, а самі види самостійної роботи перетинаються.

Отже, СРС може відбуватися як у аудиторії, так і поза нею. Слід зазначити, що для активного оволодіння знаннями в процесі аудиторної роботи необхідно, принаймні, розуміння навчального матеріалу, а оптимально – творче його сприйняття.

Активна СРС можлива лише за наявності серйозної та стійкої мотивації. Найсильніший мотиваційний чинник – підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності.

Найпростіший шлях – зменшення кількості аудиторних занять на користь СРС – не розв'язує проблему підвищення або навіть збереження на попередньому рівні якості отримуваної освіти, оскільки зменшення обсягу аудиторної роботи зовсім не обов'язково супроводжується реальним збільшенням СРС, яка може бути реалізована в пасивному варіанті. Саме інноваційні освітні технології спрямовані на те, щоб підвищити інтерес до навчання, привчити студента працювати самостійно, бути компетентним і мобільним, адаптуватися до вимог сучасного суспільства.

Провідну роль у організації СРС відіграють інформаційно-комунікативні технології (ІКТ), адже вони відкривають студентам доступ до самоосвіти, нетрадиційного накопичення знань через джерела ІКТ, розширюють можливості для творчості. Це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоспроможних фахівців [4].

СРС при вивченні дисципліни з використанням інформаційних технологій має бути організована як цілісна система:

- використання освітніх сайтів;
- робота з електронними виданнями;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання ІКТ.

Контроль СРС охоплює відповіді на тестові завдання, розв'язання задач, захист навчальної історії хвороби [3; 4]. Навчально-методичні комплекси, створені на кафедрі, включають лекційні курси (з мультимедійним супрово-